

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.06.1996, sp. zn. 2 Cdon 539/96, ECLI:CZ:NS:1996:2.CDON.539.1996.1

Číslo: 27/1998

Právní věta:

V porovnání se zněním ustanovení § 237 písm. f) občanského soudního řádu (účinným do 31. prosince 1995) má v ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř., ve znění zákona č. 238/1995 Sb., omezující charakter podmínka, aby šlo o nesprávný postup soudu "v průběhu řízení".

"Postupem soudu v průběhu řízení" ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. je činnost, která vydání konečného soudního rozhodnutí předchází, nikoli vlastní rozhodovací akt soudu, který má za úkol průběh řízení zhodnotit.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.06.1996

Spisová značka: 2 Cdon 539/96

Číslo rozhodnutí: 27

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dovolání

Předpisy: 99/1963 Sb. § 237 odst. 1 písm. f)

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením z 24. 7. 1995, č. j. 10 C 229/94-16, Obvodní soud pro Prahu 5 zamítl podle ustanovení § 174 odst. 3 o. s. ř. odpor žalované proti platebnímu rozkazu ze 16. 11. 1994, čj. 10 C 229/94-7, jako opožděně podaný. Poukázal na to, že platební rozkaz byl žalované doručen do vlastních rukou dne 17. května 1995. Poslední den lhůty k podání odporu připadl na 2. 6. 1995. Zásilka obsahující odpor byla podána k poštovní přepravě dne 5. 6. 1995, tedy vzhledem k ustanovení § 172 odst. 1 o. s. ř. opožděně.

K odvolání žalované Městský soud v Praze svým usnesením rozhodnutí soudu prvního stupně jako věcně správné potvrdil. Námitky žalované, že platební rozkaz jí nebyl řádně doručen, neboť jej ve skutečnosti převzal a doručenkou jejím jménem podepsal její syn, odmítl jako nedůvodné. Odvolací soud uvedl, že i kdyby tato tvrzení byla pravdivá, měla žalovaná možnost po odpadnutí překážky požádat o prominutí zmeškání lhůty k podání odporu a současně odpor podat. Jestliže žalovaná v propadné lhůtě podle ustanovení § 58 odst. 1 o. s. ř. nepožádala o prominutí zmeškání lhůty, pak

podle odvolacího soudu jí nelze zmeškání prominout.

Proti usnesení odvolacího soudu, které nabylo právní moci 14. 3. 1996, podala žalovaná dovolání, jímž se domáhala jeho zrušení a současně navrhovala i zrušení usnesení soudu prvního stupně. Přípustnost dovolání dovozovala ze skutečnosti, že postupem soudu prvního stupně i odvolacího soudu jí byla odňata možnost jednat před soudem. Platební rozkaz byl podle dovolatelky doručen v rozporu s ustanoveními § 47 odst. 1 a § 173 odst. 1 o. s. ř. jejímu synovi; takový postup nemůže mít účinky řádného doručení. V této souvislosti dovolatelka poukazovala i na ustálenou soudní praxi a na shodné závěry rozhodnutí zveřejněného ve Sbírce rozhodnutí a sdělení soudů pod č. 19/1968. Dovojovala, že podala-li odpor proti platebnímu rozkazu před tím, než jí byl řádně doručen, podala jej včas, takže podle ustanovení § 174 odst. 2 o. s. ř. měl soud prvního stupně platební rozkaz zrušit a ve věci mělo být nařízeno jednání. V okolnosti, že ke zrušení platebního rozkazu nedošlo, její odpor byl zamítnut pro opožděnost a nebylo vyhověno jejímu odvolání, spatřovala odnětí možnosti jednat před soudem. Popsané skutečnosti uplatnila současně jako dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241 odst. 2 písm. a) o. s. ř. Konstrukci odvolacího soudu ohledně žádosti o prominutí zmeškání lhůty, dovolatelka odmítla a dovojovala, že taková konstrukce by mohla obstát, jen pokud by jí platební rozkaz byl doručen řádně. Současně se domáhala odložení vykonatelnosti rozhodnutí odvolacího soudu.

Nejvyšší soud svým usnesením dovolání odmítl.

Z odůvodnění:

Dovolání v této věci není přípustné.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř., dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti usnesení upravuje ustanovení § 238a a § 239 o. s. ř. O žádný z případů v těchto ustanoveních vyjmenovaných však ve věci nejde. Použitelnost ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. nepřichází v úvahu proto, že usnesení odvolacího soudu není usnesením měnícím, napadané rozhodnutí nelze podřadit ani odstavci 1 písmenům b) až f) citovaného ustanovení. Podmínky stanovené v § 239 o. s. ř. pak daná věc rovněž nesplňuje, neboť předmětem sporu je peněžité plnění nepřevyšující 20 000 Kč (§ 239 odst. 3 a § 238 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.). Protože podle § 238a a § 239 o. s. ř. dovolání přípustné být nemůže (a žalovaná se těchto ustanovení ani nedovolává), zbývá posoudit podmínky přípustnosti určené v ustanovení § 237 o. s. ř.

Ustanovení § 237 o. s. ř. spojuje přípustnost dovolání proti každému rozhodnutí odvolacího soudu s takovými hrubými vadami řízení a rozhodnutí, které činí rozhodnutí odvolacího soudu zmatečným. Přípustnost dovolání však není založena již tím, že dovolatel příslušnou vadu řízení tvrdí, ale až zjištěním, že řízení takovou vadou skutečně trpí. Protože jiné vady řízení podle § 237 o. s. ř. tvrzeny nebyly a z obsahu spisu nevyplývají, je pro závěr o přípustnosti (a současně důvodnosti) dovolání rozhodující, zda řízení trpí vadou, na niž poukazuje dovolatelka.

Dovolání bylo podáno po 1. 1. 1996; pro posouzení přípustnosti dovolání je tedy nutno užít občanský soudní řád ve znění novely provedené zákonem č. 238/1995 Sb. (článek II. odst. 1 a 4 citovaného zákona). Dovolatelka ovšem na podporu svých tvrzení cituje ustanovení § 237 a § 241 o. s. ř. ve znění účinném do konce roku 1995, aniž bere zřetel na změny provedené zákonem č. 238/1995 Sb.

Podle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř., je dovolání přípustné, jestliže účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.

Odnětím možnosti jednat před soudem je takový postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení

realizaci těch procesních práv, která mu zákon přiznává. Pro přípustnost dovolání není rozhodné, zda byla účastníku řízení odňata možnost jednat před soudem v odvolacím řízení nebo v řízení před soudem prvního stupně. Onen nesprávný postup soudu shledává dovolatelka jednak v tom, že v popsané situaci nevydal rozhodnutí, které vydat měl (soud prvního stupně nezrušil platební rozkaz), jednak v tom, že vydal rozhodnutí, která vydat neměl (soud prvního stupně zamítl odpor a odvolací soud nevyhověl odvolání).

První námitka dovolatelky nemá oporu v platném právu. Z ustanovení § 174 odst. 2, věty první, o. s. ř. vyplývá, že platební rozkaz se ruší již okamžikem podání včasného odporu některým z odpůrců. Nastane-li tedy situace citovaným ustanovením předpokládaná, soud žádné rozhodnutí o zrušení platebního rozkazu nevydává. V nečinnosti soudu prvního stupně ve výše uvedeném směru tedy nesprávný postup spatřovat nelze.

Pokud jde o druhou námitku, její vyhodnocení je závislé na přesném vymezení legislativních změn, jichž doznalo dovolací řízení v důsledku výše zmíněné novely občanského soudního řádu. Výklad ustanovení § 237 písm. f) o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 1995 podávaný soudní praxí připouštěl, že postupem, jímž soud odňal účastníku možnost před soudem jednat, může být nejen faktická činnost soudu, která sama o sobě nemá výraz v soudním rozhodnutí (například vadné obeslání účastníka řízení, případně jeho zástupce), nýbrž i samotné soudní rozhodnutí (v něm vtělený vadný názor soudu, který našel svůj konkrétní projev ve výrokové části rozhodnutí), v jehož důsledku byla účastníku znemožněna realizace jeho procesních práv, především práva na meritorní posouzení jím uplatněného nároku nebo procesní obrany (srovnej např. rozsudek uveřejněný pod č. 69/1995 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Text citovaného ustanovení byl zákonem č. 238/1995 Sb. doplněn tak, že za slovo “byla” jsou vložena slova “v průběhu řízení nesprávným”. Doplnění pojmu “postup” o přívlastek “nesprávný” je pouze zpřesňující formulací, která nikterak nemění smysl dotčeného ustanovení. I před 1. 1. 1996 totiž panovala v soudní praxi shoda v tom, že jiným než nesprávným postupem soudu k odnětí možnosti před soudem jednat dojít nemůže (usuzovat, že účastníku byla možnost jednání před soudem odňata správným postupem soudu by bylo proti smyslu zákona). V porovnání s dřívější dikcí ustanovení § 237 písm. f) o. s. ř. má však omezující charakter podmínka, aby šlo o nesprávný postup soudu “v průběhu řízení”.

Soudní rozhodnutí, s jehož formální právní mocí je spojen zánik dosavadních procesněprávních vztahů založených zpravidla žalobou (srov. § 81 a § 82 odst. o. s. ř.), ať již jde o rozhodnutí ve věci samé, nebo o rozhodnutí o otázkách týkajících se přípustnosti řízení, je volným projevem odrážejícím myšlenkové závěry, k nimž soud dospěl zhodnocením skutečností vyšlých najevo za řízení (v “průběhu řízení”). “Postupem soudu v průběhu řízení” je tedy činnost, která vydání konečného soudního rozhodnutí předchází, nikoli vlastní rozhodovací akt soudu, který má za úkol průběh řízení zhodnotit. Na podporu uvedeného závěru lze užít i systematického argumentu (tzv. *argumentum a rubrica*), neboť občanský soudní řád sám užívá termínu “průběh řízení” pro řízení v prvním stupni k označení hlavy první části třetí a v užším významu v záhlaví (rubrice) k ustanovením § 100 až § 102 o. s. ř., zatímco soudní rozhodnutí jsou upravena až v hlavě čtvrté, části třetí občanského soudního řádu. Obdobně se řízení o odvolání (hlava první části čtvrté o. s. ř.) člení na “řízení u odvolacího soudu” (rubrika k ustanovením § 211 až § 217 o. s. ř., postihující – mimo jiné též přes odkaz v § 211 o. s. ř. – průběh odvolacího řízení) a “rozhodnutí o odvolání” (rubrika k ustanovením § 218 až § 223 o. s. ř.).

V logické a obsahové návaznosti na uvedenou změnu v textu ustanovení § 237 písm. f) o. s. ř. citovaná novela rozšířila přípustnost dovolání na ta rozhodnutí, v jejichž důsledku řízení před odvolacím soudem končí bez meritorního projednání odvolání (§ 238a odst. 1 písm. c/ až f/ o. s. ř.). Právě rozhodnutí tohoto typu vyvolávala v době před 1. 1. 1996 potřebu širšího výkladu ustanovení §

237 písm. f) o. s. ř. Ostatně i na potvrzující usnesení odvolacího soudu, v jehož důsledku nedojde k věcnému projednání odvolání, pamatuje citovaná novelizace v ustanovení § 238a odst. 1 písm. d) o. s. ř.

Usnesení soudu prvního stupně, jímž byl jako opožděný zamítnut odpor žalované, ani potvrzující usnesení odvolacího soudu nelze proto chápat jako nesprávný postup soudu, jímž byla účastníku v průběhu řízení odňata možnost před soudem jednat (§ 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.). Protože dovolání v této věci není přípustné ani podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř., Nejvyšší soud je odmítl (§ 243b odst. 4, § 218 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).